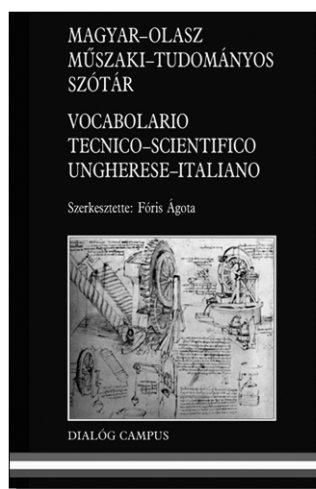

LA LINGUA DELLA SCIENZA TRA ITALIA E UNGHERIA A TUDOMÁNY NYELVE OLASZORSZÁG ÉS MAGYARORSZÁG KAPCSOLATAIBAN

Nel corso dei diversi secoli di storia dei rapporti culturali italo-ungheresi, un ruolo di rilievo è sempre stato occupato dalla scienza. Gli studenti ungheresi avevano potuto studiare le scienze presso le università italiane e da lì erano tornati riportando in patria le nuove conoscenze dell'epoca. È stato quindi naturale che, come risultato dei numerosi rapporti artistici, scientifici ed economici, l'attenzione sia stata rivolta alla ricerca linguistica e alla produzione di strumenti di assistenza.

Nella seconda metà del XX secolo, in seguito al grande progresso avvenuto in ambito scientifico-tecnologico, i risultati ottenuti hanno ricoperto un ruolo sempre maggiore nelle varie culture nazionali. Questo processo ha condotto al rafforzamento nell'ambito dei rapporti italo-ungheresi delle comuni ricerche scientifiche, nonché all'incremento del volume dei rapporti industriali e commerciali. I cambiamenti politici del 1989 hanno dato un'ulteriore spinta a tali rapporti, grazie all'incremento delle attività comuni tra l'est dell'Europa e l'Europa occidentale. La prima radiografia laser costruita in Europa è stata sviluppata negli ultimi anni nell'ambito di un progetto comune italo-ungherese. I ricercatori dell'Università dell'Aquila e dell'Università delle Scienze di Pécs hanno partecipato alle celebrazioni dell' "Anno Internazionale della Fisica" del 2005 con i risultati di questo riuscito lavoro comune.

Il crescente valore sociale delle scienze e della tecnologia ha comportato anche un aumento di attenzione nei confronti delle ricerche sulla terminologia della scienza e la produzione di strumenti di assistenza linguistica. Le tradizionali ricerche linguistiche comuni tra italiano e ungherese, ricche di risultati, hanno assicurato un'ottima occasione per focalizzare l'attenzione sul linguaggio scientifico. Come è già successo molte volte nel corso della storia delle scienze, l'occasione di portare a compimento le possibilità in base alle esigenze e agli interessi della società è stata data dalla concatenazione di diversi fattori. L'Università di Pécs nel 1982 si è posta l'obiettivo di sviluppare un modello di formazione con nuove direttive e nuova mentalità, chiamando per la realizzazione di tale scopo noti studiosi. Il compito organizzativo relativo all'insegnamento e alla ricerca della lingua italiana è stato assunto e iniziato dal professor Gyula Herceg (1920–1995), italianista di fama internazionale. La facoltà di italiano dell'università ha avviato il proprio lavoro vent'anni fa, nel 1985. Nel suo programma era presente per la prima volta la formazione doppio binario fisica-lingua italiana, con l'esigenza innovativa di adeguamento alle richieste insite nella nuova struttura di conoscenze che si prospettava all'orizzonte. La ricerca comparativa della lingua scien-

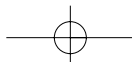
Az olasz-magyar kulturális kapcsolatok több évszázados története során kiemelt szerepet játszott a tudomány. Az olasz egyetemeken ismerkedtek meg a tudományokkal, és onnan hozták haza a kor tudományos ismereteit az ott tanuló magyar diákok. A kiterjedt művészeti, tudományos, gazdasági kapcsolatok eredményeként természetes módon fordult a figyelem a nyelvek kutatására, a segédletek előállítására.

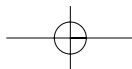
A XX. század második felében kibontakozott tudományos-technikai robbanás eredményeként a nemzeti kultúrákban egyre nagyobb szerepet játszanak a tudomány és a technika eredményei.

Ez a folyamat az olasz-magyar kapcsolatokban a közös tudományos kutatás megerősödéséhez, az ipari-kereskedelmi kapcsolatok volumenének növekedéséhez vezetett. E kapcsolatoknak új lendületet adott az 1989-es rendszerváltás, amikor Kelet-Európa és Nyugat-Európa közös tevékenysége több területen megerősödött. Az első Európában épített röntgenlézert az utóbbi években fejlesztették ki, közös olasz-magyar projekt keretében. A „Fizika Nemzetközi Éve” 2005-ös ünnepségsorozathoz a L'Aquilai Egyetem és a Pécsi Tudományegyetem kutatói e sikeres, közös munka eredményét adták.

A tudomány és technika társadalmi felértékelődése maga után vonta, hogy a tudomány nyelvének kutatása, a nyelvhasználatához szükséges segédletek előállítása az érdeklődés középpontjába került. Az olasz és magyar nyelv közös kutatásának eredményekben gazdag hagyományai kiváló lehetőséget biztosítottak a tudományos nyelv középpontba való állításához. Mint annyiszor a tudománytörténelem során, a lehetőségek társadalmi igények és érdekek szerinti megvalósításához több dolog egybeesése adott lehetőséget. A pécsi egyetem 1982-ben megkezdett fejlesztése új szellemű és új irányzatú oktatást célzott meg, amely-

Science has long played a fundamental role in Italian-Hungarian cultural relationships, particularly in the second half of the 20th century. The boom in science and technology, along with the political change of 1989, has enabled the two countries to strengthen their relationships in the fields of commerce and industry as well. The consequent growth in the social value of science and technology has led in turn to a growing interest in scientific terminology. Several linguistic studies have been undertaken – especially regarding the language of physics, mathematics and the technical sciences – and the success of this research has been confirmed by the publication of several dictionaries.

tifica è stata sollecitata anche dal corso di studi in lingua italiana che ha avuto inizio nel 1987 presso il Liceo Zoltán Kodály di Pécs. L'insegnamento di materie specifiche in lingua aveva infatti portato, oltre a numerose questioni di didattica e di specializzazione, anche tantissimi problemi linguistici, in particolare riguardo all'insegnamento di materie come la fisica o la matematica. La ricerca linguistica in ambito scientifico è stata iniziata partendo dai risultati delle precedenti ricerche focalizzate sulla lingua comune e sulla lingua letteraria e seguendo le direttive segnalate dal lavoro del professor Herceg. Negli anni successivi ai cambiamenti politici, anche i rapporti economici italo-ungheresi, che si evolvevano con grande dinamismo, hanno posto numerosi problemi linguistici, rendendo così prima di tutto necessaria la pubblicazione di un dizionario tecnico-scientifico. Tutto ciò ha portato alla creazione presso la base di formazione e di ricerca di Pécs di un gruppo composto da giovani studiosi il cui lavoro ha raggiunto validi risultati. L'obiettivo delle ricerche è compiere studi di linguistica comparativa italiano-ungherese, preparare scientificamente e realizzare pubblicazioni di assistenza linguistica. I risultati del primo periodo di ricerche si sono concentrati sulla lingua della fisica, della matematica e delle scienze tecniche. I risultati ottenuti sono stati presentati su riviste e in conferenze ungheresi e internazionali e sono stati inglobati nel materiale formativo specifico universitario. Il successo delle ricerche di sviluppo è confermato dalla pubblicazione dei seguenti dizionari per studenti: *Piccolo dizionario di fisica italiano-ungherese-inglese (Magyar-olasz-angol fizikai kisszótár, 1994)* e *Piccolo dizionario matematico ungherese-italiano e italiano-ungherese (Magyar-olasz, olasz-magyar matematikai kisszótár, 1997)*

I dizionari pubblicati coi titoli *Vocabolario tecnico-scientifico ungherese-italiano (Magyar-olasz műszaki-tudományos szótár, 2002)* e *Vocabolario tecnico-scientifico italiano-ungherese (Olasz-magyar műszaki-tudományos szótár, 2005)*, realizzati in collaborazione tra l'Università delle Scienze di Pécs e l'Università di Bologna, a cura di Ágota Fóris, sono un'opera di grande importanza, che risponde a un bisogno concreto e contribuisce a rafforzare i rapporti scientifici e industriali tra i due paesi.

Le ricerche linguistiche scientifiche arricchiscono i risultati precedentemente ottenuti non solo di nuovi contenuti, ma anche di un approccio e una mentalità nuovi, inoltre offrono un aiuto all'ampliamento dei rapporti tra Italia e Ungheria.

Ágota Fóris

nek megszervezéséhez elismert tudósokat kértek fel. Az olasz nyelvoktatás és kutatás megszervezését Herceg Gyula professzor (1920-1995), a nemzetközileg elismert italianista vállalta és kezdte meg. Húsz évvel ezelőtt, 1985-ben kezdte meg munkáját az egyetem olasz tanszéke, amelynek programjában újító szándékkal jelent meg a kirajzolódó új tudásstruktúra igényhez igazodó fizika-olasz nyelv szakpárosítású képzés. A tudományos nyelv kontrasztív kutatását sürgette a pécsi Kodály Zoltán Gimnáziumban 1987-ben megindult olasz kéttannyelvű oktatás, hiszen a szaktárgyak tanítása a didaktikai és szaktárgyi kérdések mellett rengeteg nyelvészeti problémát vetett fel olyan tárgyak oktatásában is, mint a fizika, vagy a matematika. A köznyelvi és az irodalmi nyelvre összpontosító kutatási előzményekből kiindulva, amelyekben irányadó volt Herceg professzor munkássága, kezdődött meg a tudományos nyelv kutatása. A rendszerváltás évei után, a dinamikus fejlődő olasz-magyar gazdasági kapcsolatok ugyancsak sok nyelvi problémát vetettek fel, mindenekelött egy műszaki-tudományos szótár kiadásának szükségessége rajzolódott ki. Mindezek oda vezettek, hogy az oktatási-kutatási bázison Pécsen kialakult egy fiatalokból álló, eredményesen munkálkodó kutató kollektíva. A kutatások célkitűzése olasz-magyar kontrasztív nyelvészeti kutatások végzése, nyelvészeti segédletek kiadásának tudományos megalapozása és létrehozása.

A kutatások első szakaszának eredményei a fizika, a matematika, és a műszaki tudományok nyelvére koncentráltak. A kapott eredmények hazai és nemzetközi folyóiratokban, konferenciákon kerültek bemutatásra, és beépültek az egyetemi szaknyelvi oktatás anyagába. A fejlesztő kutatások eredményességét a Magyar-olasz-angol fizikai kisszótár (Piccolo dizionario di fisica italiano-ungherese-inglese) (1994) a Magyar-olasz, olasz-magyar matematikai kisszótár (1997) címmel megjelent tanulói szótárak is alátámasztották.

A két ország közötti tudományos és ipari kapcsolatok megerősítése szempontjából is lényeges, hiánypótló munka a Pécsi Tudományegyetem és a Bolognai Tudományegyetem együttműködésében megvalósult, Fóris Ágota szerkesztésében megjelent Magyar-olasz műszaki-tudományos szótár (Vocabolario tecnico-scientifico ungherese-italiano, 2002) és az Olasz-magyar műszaki-tudományos szótár (Vocabolario tecnico-scientifico italiano-ungherese, 2005).

A tudományos nyelvi vizsgálatok nemcsak új tartalommal, de új szemléletű megközelítéssel is gazdagítják a korábbi eredményeket, valamint egyúttal az olasz-magyar kapcsolatok bővítéséhez is segítséget nyújtanak.

Fóris Ágota

TANULJON OLASZUL AZ OLASZ KULTÚRINTÉZETBEN!

2005. SZEPTEMBER 19-TŐL DÉLELŐTTI ÉS DÉLUTÁNI NYELVTANFOLYAMOK INDULNAK

HAT SZINTEN, KEZDŐTŐL A HALADÓIG

IGÉNY SZERINT SPECIÁLIS FELSŐFOKÚ KURZUSOK, PERUGIAI „CELI” NYELVVIZSGA-ELŐKÉSZÍTŐ

ÁR: 28.000 Ft / 50 ÓRA (HETI 2X2 ÓRA)

BEIRATKOZÁS:

2005. AUGUSZTUS 29 - SZEPTEMBER 16. HÉTKÖZNAP 16-18 ÓRA KÖZÖTT AZ OLASZ KULTÚRINTÉZETBEN
CORSI DI LINGUA UNGHERESE PER ITALIANI!

ISCRIZIONE:

29 AGOSTO – 16 SETTEMBRE 2005, DAL LUNEDÌ AL VENERDÌ TRA LE ORE 16-18 NELL'ISTITUTO.

INFO: 483-2040/111, CORSI@ITALCULTBUDAPEST.HU

WWW.ITALCULTBUDAPEST.HU • 1088 BUDAPEST, BRÓDY SÁNDOR U. 8.

